"เราจะเพิ่มประสิทธิภาพของการอ่านได้อย่างไร"

*มารยาท พุ่มโพธิ์**

ประสิทธิภาพของการอ่านนั้นนับว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นมากในการศึกษาเล่าเรียน เพราะผู้เรียนหรือผู้ที่รักการอ่านหนังสือจะต้องใช้หนังสือเป็นหลักในการศึกษาหาความรู้ ถ้าผู้อ่านมีประสิทธิภาพในการอ่านแล้วก็สามารถที่จะอ่านหนังสือได้อย่างรวดเร็วทั้งยังสามารถจับใจความสำคัญของเนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือได้เป็นอย่างดี และประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของการอ่านซึ่งตั้งไว้

ความหมายของการอ่าน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 (2530: 917) ได้บัญญัติความหมายของการอ่านไว้ว่า "อ่าน" หมายถึง

1. ว่าตามตัวหนังสือ ซึ่งคงหมายถึง การอ่านออกเสียงนั่นเอง

2. ดู หรือ เข้าใจความหมายจากตัวหนังสือ ซึ่งคงหมายถึง การอ่านในใจ

3. สังเกต หรือ พิจารณาดูให้เข้าใจ ซึ่งคงจะหมายถึง การอ่านแผนภูมิ อ่านสีหน้า อ่านกราฟ หรืออื่นๆที่นอกเหนือจากการอ่านออกเสียงและอ่านในใจ นอกจากนี้ ดีแชนท์ (Dechant 1970: 3) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่านคือการทำปฏิกิริยาระหว่างการมองเห็นกับองค์ประกอบในการแปลความหมาย โดยผู้อ่านจะเคลื่อนสายตาไปตามบรรทัดของตัวอักษรจากซ้ายไปขวา และหยุดทำความเข้าใจคำ และรวบรวมเข้าเป็นหน่วยความคิด ผู้อ่านจะตีความหมายในสิ่งที่เขาอ่านโดยอาศัยความรู้และประสบการณ์เดิม เพื่อประมวลเข้าเป็นความคิดความรู้ และการสรุปความเห็น

จุดมุ่งหมายของการอ่าน

การอ่านหนังสือของผู้อ่านแต่ละคนนั้น ย่อมมีจุดมุ่งหมายในการอ่านแตกต่างกันออกไป

---

*มารยาท พุ่มโพธิ์ นักวิชาการศึกษา 5 งานบริการจัดเตรียมและเผยแพร่สารนิเทศ ฝ่ายบริการช่วยการค้นคว้าและวิจัย สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ซึ่งน่าจะขึ้นอยู่กับความต้องการของแต่ละคน แต่เมื่อพิจารณาโดยละเอียดแล้วการอ่านหนังสือของผู้อ่านจะมีจุดมุ่งหมายดังต่อไปนี้

1. อ่านเพราะติดนิสัย
2. อ่านตามหน้าที่
3. อ่านเพื่อฆ่าเวลาหรือใช้เวลาให้หมดไป
4. อ่านเพื่อทราบและเข้าใจเหตุการณ์ปัจจุบัน
5. อ่านเพื่อค่านิยม และความสุขส่วนตัวในขณะนั้น
6. อ่านเพื่อสนองความต้องการทางปฏิบัติในชีวิตประจำวัน
7. อ่านเพื่อเพิ่มพูนความรู้ทั่วไปที่ไม่นำไปประกอบอาชีพ
8. อ่านเพื่อเพิ่มพูนความรู้เพื่อส่งเสริมอาชีพและวิชาชีพ
9. อ่านเพื่อสนองความต้องการด้านสังคมและการเมือง
10. อ่านเพื่อปรับปรุงตนเอง
11. อ่านเพื่อสนองความต้องการด้านสติปัญญา
12. อ่านเพื่อสนองความต้องการด้านจิตใจ

การอ่านหนังสือของแต่ละคน ย่อมจะมีวัตถุประสงค์ในการอ่านดังกล่าวข้างต้น แต่การอ่านที่มีประสิทธิภาพเพื่อสนองตอบต่อการศึกษาหาความรู้ โดยเฉพาะการศึกษาหาความรู้ของนักเรียน นักศึกษานั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีระบบในการอ่าน ซึ่งประเด็นสำคัญที่จะต้องคำนึงถึงและต้องมีความรู้ ความเข้าใจ เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพของการอ่านน่าจะได้แก่

1. หลักการอ่านหนังสือ
2. หลักการอ่านเพื่อจับใจความสำคัญ
3. การฝึกทักษะในการอ่านเร็ว

1. หลักการอ่านหนังสือ

การอ่านหนังสือให้มีประสิทธิภาพนั้น มีหลักการอ่านที่สำคัญอยู่ 3 แบบ คือ

1.1 แบบ SQ 3 R

1.2 แบบ PQ 3 R

1.3 แบบ OK 4 R

1.1 หลักการอ่านแบบ SQ 3 R จัดทำขึ้นโดย ฟรานซีส ที โรบินสัน (Francis T. Robinson) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเน้นความต้องการที่จะจับเนื้อหา แทนที่จะจับเพียงบางส่วนของข้อความเท่านั้น รายละเอียดของหลักการอ่านหนังสือแบบ SQ 3 R มีดังนี้

S = Survey หมายถึง การสำรวจ เป็นการสำรวจตรวจดูเนื้อหาของหนังสือที่ต้องการอ่านก่อนที่จะเริ่มการอ่านอย่างจริงจังเพื่อเป็นการทำความเข้าใจขั้นแรกเสียก่อน

Q = Question หมายถึง การตั้งคำถาม การอ่านหนังสือแต่ละครั้งต้องตั้งคำถามในใจเพื่อทำให้วัตถุประสงค์ของการอ่านแต่ละครั้งชัดเจนยิ่งขึ้น

R = Read หมายถึง การอ่าน การอ่านคือการระดมความคิดความระลึกได้ในการค้นหาคำตอบโดยการหาความคิดสำคัญของเรื่อง (Main Idea) ในขณะที่อ่าน ควรตั้งคำถามถามตนเองไปด้วยว่า ต้องการค้นหาความคิดสำคัญอะไรบ้าง เพราะในแต่ละบท แต่ละตอน และแต่ละย่อหน้า จะแทรกความคิดสำคัญอยู่ตลอดเวลา หน้าที่ที่สำคัญของผู้อ่านคือต้องค้นหาความคิดสำคัญของเรื่องให้ได้นั่นเอง

R = Recall หมายถึง การจดจำ กระบวนการการจดจำเป็นบ่อเกิดของการเรียนรู้ ดังนั้น การจดจำจะต้องมีหลักเกณฑ์ที่ดี ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. มีจิตใจมั่นคงแน่วแน่
2. มีเวลาที่จะแก้ไขสิ่งที่เข้าใจผิด
3. สรุปสาระสำคัญของการอ่านด้วยภาษาของตนเอง
4. การจดจำกระทำขึ้นเมื่อสิ้นสุดขบวนการอ่านแล้ว

ในขณะที่จดจำ ควรจดโน้ตย่อหัวเรื่องที่สำคัญ ๆ ไว้ด้วย การเขียนโน้ตย่อจะมีผลต่อการจดจำที่ทนทานด้วย

R = Review หมายถึง การทบทวน เป็นขั้นตอนของการตรวจสอบข้อเท็จ-จริงที่ได้ระลึกจดจำไว้ ซึ่งมีวิธีการดังนี้

1. ทบทวนขั้นตอนการสำรวจ

2. ตั้งคำถาม ทบทวนว่าตอบได้ทั้งหมดหรือไม่

1.2 หลักการอ่านแบบ PQ3R จอฟฟี้ (Jeffe 1980: 4-5) ได้อธิบายถึงหลักของการอ่านแบบ PQ3R ไว้ดังนี้

P = Prepare หมายถึง การเตรียม ผู้เรียนที่จะประสบความสำเร็จในการเรียนได้อย่างดีก็มีผลมาจากการเตรียมตัวที่ดี การเรียนรู้ที่ดีนั้นจะต้องเกิดจากการประสมประสานกันระหว่างประสบการณ์เดิมกับสิ่งที่เป็นความรู้ใหม่ที่ได้รับมา การเตรียมพร้อมในการจะอ่านบทเรียนใดๆ ต้องทำดังนี้คือ อ่านชื่อเรื่อง บทนำ คำนำ บทสรุป และประโยคแรกของแต่ละย่อหน้า

Q = Question หมายถึง การถาม การอ่านจะบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ ผู้เรียนจะต้องถามตัวเองก่อนว่า ผู้แต่งมีความประสงค์อย่างไรจึงใช้ชื่อเรื่องรองอย่างนี้ มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาในเรื่องอย่างไร ผู้เขียนจะเสนอเนื้อหาต่อไปอย่างไร

R = Read หมายถึง การอ่าน คือการอ่านเพื่อค้นหาคำตอบให้กับคำถาม เช่น หนังสือให้เนื้อหาความรู้ที่ต้องการทราบได้หรือไม่ อะไรบ้างที่คิดว่าน่าจะเป็นคำตอบเพิ่มเติมจากผู้เขียนได้ให้ไว้ วิธีการเหล่านี้จะช่วยให้การติดตามเนื้อเรื่องอย่างไม่เบื่อหน่าย เข้าใจแน่วแน่ในสิ่งที่อ่าน

R = Recite หมายถึง การท่อง การท่องมีความสำคัญและเป็นประโยชน์มากเพราะช่วยให้เกิดมีความแน่วแน่ เพิ่มความระมัดระวังในสิ่งที่จะจดจำตลอดจนช่วยให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาได้อย่างแท้จริงโดยการท่องจำอย่างเข้าใจ

R = Review หมายถึง การทบทวน เริ่มดูที่ชื่อเรื่องไม่อ่านเนื้อหาแล้วตอบตัวเองให้ได้ว่าเนื้อหาเป็นอย่างไร คำถามนั้นควรตอบอย่างไร คำถามช่วยให้เข้าใจแง่มุมต่างๆ ที่ผู้แต่งต้องการให้ทราบได้ดีเพียงใด ถ้าไม่เข้าใจ ตอบคำถามไม่ได้ให้กลับไปอ่านทบทวนใหม่อีกครั้งหนึ่ง

1.3 หลักการอ่านแบบ OK4R หลักการอ่านแบบ OK4R มีลักษณะดังนี้

O = Overview หมายถึง การอ่านอย่างเคร่าๆ ทั้งนี้ เพื่อเก็บความจาก

เรื่องโดยตลอดทั้งหมด

K = Key Idea หมายถึง การพิจารณาหาใจความสำคัญของเนื้อเรื่องที่ผู้เขียนต้องการสื่อความหมายให้ผู้เรียนทราบ

R = Reading หมายถึง การอ่านเพื่อตอบปัญหาให้ได้ ทั้งนี้ จะต้องพยายามถามด้วยคำถามที่ว่า ใคร อะไร ที่ไหน เมื่อไร และทำไม

R = Recall หมายถึง การระลึกถึงเรื่องที่อ่านผ่านไปแล้วว่าจำได้เพียงใด พยายามตอบคำถามโดยใช้ภาษาของตนเอง

R = Reflect หมายถึง การพยายามนำความคิดที่ระลึกได้แล้วในการอ่านเพื่อนำมาขยายความเปรียบเทียบ เพื่อให้เกิดความคิดแตกฉาน

R = Review หมายถึง การย้ำให้ความคิดความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับจากการอ่านติดทน และเป็นการทบทวนที่ได้รับให้คงอยู่เสมอ (นรินทร์ บุญชู 2531: 109-110)

2. หลักการอ่านเพื่อจับใจความสำคัญ

ในการอ่านหนังสือทุกครั้งนั้น สิ่งที่เป็นความต้องการสูงสุดของผู้อ่านคงจะได้แก่การที่สามารถจับใจความสำคัญของสิ่งที่อ่านได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว กล่าวคือ ผู้อ่านสามารถรู้สิ่งที่เป็นสาระหรือแก่นของสิ่งที่อ่านว่าเป็นอย่างไร ในการอ่านเพื่อจับใจความสำคัญนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องค้นหาใจความสำคัญของเนื้อหาให้ได้ ใจความสำคัญนั้นมักจะปรากฏอยู่ในทุก ๆ ย่อหน้า ซึ่งจะมีลักษณะสำคัญดังนี้

1. เป็นแก่นของย่อหน้าที่สามารถครอบคลุมเนื้อหาในแต่ละย่อหน้า
2. เป็นหัวข้อที่กล่าวถึงรายละเอียดในย่อหน้านั้น
3. เป็นใจความสำคัญ และเด่นที่สุดในย่อหน้านั้น
4. เป็นประโยคที่สามารถใช้เป็นหัวเรื่องของย่อหน้านั้นได้ (เถกิง พันธุ์เถกิง-อมร 2528: 15-20)

และการอ่านเพื่อจับใจความสำคัญในย่อหน้านั้นส่วนต่าง ๆ เหล่านี้ไม่ต้องให้ความสนใจมากนัก คือ

1. ตัวอย่างที่ยกมาประกอบในย่อหน้า

2. ส่วนขยายความหรือรายละเอียดต่าง ๆ

3. สำนวนโวหาร หรือข้อความเปรียบเทียบทั้งหลายที่ยกขึ้นมา

4. วัน เดือน ปี หรือตัวเลขสถิติต่าง ๆ

5. คำพูด หรือคำถามของผู้เขียนที่กล่าวขึ้นลอย ๆ (ฉัตรา บุนนาค 2522: 10)

การอ่านหนังสือประเภทต่าง ๆ นอกจากผู้อ่านจะต้องอ่านให้ได้ใจความสำคัญ และมีความรวดเร็วแล้ว ยังมีความจำเป็นที่ต้องสามารถสรุปความออกเป็นภาษาของตนเองได้ การสรุปความที่ดีและมีประโยชน์ จะมีขั้นตอนสำคัญดังนี้

1. อ่านข้อความให้เข้าใจ และพยายามจับใจความสำคัญของเนื้อหาให้ได้

2. คิด ถามตนเองว่าอะไรเป็นใจความสำคัญของเนื้อหา มีความสัมพันธ์กับสิ่งใดบ้าง ซึ่งอาจจดสิ่งสำคัญนั้น ๆ ไว้อย่างสั้น ๆ และสุดท้ายต้องคิดหาวิธีที่จะเขียนสรุปใจความสำคัญให้ชัดเจน และกะทัดรัด ง่ายแก่การอ่านด้วย

3. เขียนร่างข้อความสั้น ๆ ที่จดไว้ พร้อมกับขัดเกลาข้อความที่มีรูปไว้ให้เป็นภาษาที่ดี และชัดเจนสามารถจะสื่อความหมายได้เป็นอย่างดี (วิจิตรา แสงผลสิทธิ์ 2522: 163)

3. การฝึกทักษะในการอ่านเร็ว

ในการอ่านหนังสือนั้นบางครั้งผู้อ่านที่มีความจำเป็นต้องอ่านหนังสือมากและต้องอ่านเพื่อจับใจความสำคัญให้ได้ด้วย แต่พบปัญหาที่ว่าไม่สามารถอ่านหนังสือได้ทัน ทั้งนี้ เพราะขาดทักษะในการอ่านหนังสือให้เร็วและได้ใจความสำคัญ ดังนั้น การอ่านหนังสือให้มีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นอย่างยิ่งต้องได้รับการฝึกทักษะในการอ่านหนังสือให้เร็วและได้ใจความครบถ้วน หลักในการอ่านหนังสือเร็วให้ได้ใจความนั้นจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการประกอบกันคือ ความเร็วในการเคลื่อนสายตา และรูปแบบที่ใช้ในการอ่าน (นรินทร์ บุญชู 2531: 113)

รูปแบบเพื่อพัฒนาการอ่านเร็วนั้น สมุทร เซนเชาวนิช (สมุทร เซนเชาวนิช 2524: 6-9) ได้เสนอรูปแบบไว้ 5 แบบ คือ

1. อ่านแบบกลุ่มคำหรือกลุ่มความหมาย การอ่านแบบนี้เวลาอ่านจะต้องหยุดช่วงสายตาให้น้อยที่สุด และในแต่ละช่วงสายตาที่หยุดนั้นพยายามใช้สายตาจับข้อความให้ได้มากที่สุด

เท่าที่จะมากได้ เพราะแต่ละครั้งที่หยุดจะเข้าใจหน่วยความคิดหรือกลุ่มความหมายได้ทันที และในการหยุดช่วงสายตาแต่ละครั้งนั้นอะไรบ้างที่ควรจะไปด้วยกันจึงจะได้ความหมาย

2. อ่านแบบเหนือช่องไฟ การอ่านแบบนี้ เวลาอ่านจะต้องจับสายตาไว้เหนือแนวตัวหนังสือหรือข้อความเล็กน้อย แล้วกวาดสายตาอ่านข้อความเป็นกลุ่มๆ ไป การอ่านแบบนี้จะช่วยให้การอ่านแบบกลุ่มคำดีและเร็วขึ้น

3. การอ่านแบบเว้นขอบริม การอ่านแบบนี้ เวลาอ่านเนื้อหาในแต่ละบรรทัดควรจะให้สายตาข้างซ้ายจับอยู่ที่ตัวหนังสือประมาณตัวที่สามนับจากริมหน้ามา การอ่านแบบนี้จะไม่มีการอ่านเว้นคำหรือข้ามคำเป็นอันขาด เพราะการอ่านวิธีนี้จะช่วยให้สายตาจับอยู่ที่ตัวหนังสือได้เป็นส่วนมากหรือทั้งหมด

4. การอ่านแบบแถวตอน การอ่านแบบนี้เวลาอ่านจะต้องใช้สายตาจับอยู่ที่กึ่งกลางหน้าของหนังสือ เวลาอ่านก็ให้เลื่อนสายตาลงมาทีละบรรทัดจนกว่าจะอ่านข้อความที่ต้องการอ่านจบ

5. การอ่านแบบจับคำสำคัญ การอ่านแบบนี้ เวลาอ่านจะต้องกวาดสายตาแบบซิกแซก กลุ่มคำที่จะหยุดในแต่ละช่วงจะต้องมีคำสำคัญ หรือข้อความที่สำคัญอยู่ด้วย

ดังนั้น การอ่านหนังสือที่ดีและมีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้อ่านจะต้องมีหลักเกณฑ์ในการอ่าน สามารถจับใจความสำคัญหรือเนื้อหาสำคัญของสิ่งที่อ่านได้เป็นอย่างดี ตลอดจนใช้เวลาน้อยในการอ่านแต่ละครั้ง ซึ่งสรุปแล้ว ประสิทธิภาพของการอ่านหนังสือก็คือ จะต้องอ่านให้เร็วและสามารถจับใจความสำคัญได้นั่นเอง

บรรณานุกรม

ฉัตรา บุนนาค และคณะ. **ศิลปการใช้ภาษาไทย.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522.

เถกิง พันธุ์เถกิงอมร. **การอ่านทั่วไป.** นครศรีธรรมราช: วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, 2528.

นรินทร์ บุญชู. **การสอนทักษะวิธีการศึกษาด้วยตนเอง.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2531.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์, 2530.

วิจิตรา แสงผลสิทธิ์ และคณะ. **การใช้ภาษา.** กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2522.

สมุทร เชนเชาวนิช. **เทคนิคการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524.

Dechant, Emerald V. **Improving the Teaching of Reading.** Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, 1970.

Jeffe, Irwin L. **Opportunity for Skillful Reading.** Belmont, Calif.: Wadsworth Publishing, 1980.